

A fordítási egység és a szöveg tagolása a fordítás oktatásában

Dróth Júlia

1. Bevezetés

Néhány éve fordítástechnikát oktatok a Gödöllői Agrártudományi Egyetem szakfordító szakán. Munkám folyamatos útkeresés: hogyan segíthetem leghatékonyabban a hallgatókat a fordítástechnikai ismeretek és készségek elsajátításában. Néhány, sok energiát felemésztő, olykor zsákutcába vezető, de igen tanulságos próbálkozás után keresem a kiindulási pontot, a keretet, melybe a különböző, mások által alkalmazott és beváltak tekintett megközelítési módok is beilleszthetők, értelmet nyernek. A megfelelő tananyag kialakításához, összeállításához keresek elméleti és gyakorlati támpontokat.

Ebben a dolgozatban a szakirodalom áttekintésével a következő kérdésekre keresem a választ:

- (1) Hogyan fogalmazhatjuk meg a fordítói stratégiát a fordítási egység és a szövegelemzés segítségével?
- (2) Milyen hatással lehetnek a fordítástudomány e dolgozatban érintett elméletei a fordításoktatásra? Milyen didaktikai üzenetet hordoznak?
- (3) Hol a helye a fordítástechnika elsajátításának folyamatában a lexikai-grammatikai átváltási műveletek oktatásának? (Mivel magyarázható elégedetlenségem néhány eddig alkalmazott megközelítési móddal? Milyen irányban lépünk tovább?)

A hallgatóknak meg kell tanulniuk, hogyan kerülhetik el a különböző szintű interferenciát. Munkájuk döntések sorozata, s nem mindegy, milyen sorrendben válaszolják meg a legalapvetőbb kérdéseket. A tapasztalatok szerint a fordítási problémáknak hierarchiájuk van, s megoldásukhoz ki kell választani a megfelelő nézőpontot.

2. A fordítási egység fogalma a fordításelméleti irányzatok tükrében

„Mióta Ciceró szakított a szó szerinti fordítás dogmájával, a fordítás elméletével foglalkozó szakemberek keresik a választ: mi a fordítás konkrét és megbízható egysége?” (Rabadan 1991: 38).^{*} A fordítás alapegységének meghatározása napjainkban is a különböző fordításelméleti irányzatok központi kérdései közé tartozik. A forrásnyelvi szöveg elemzését, tagolását – és ennek megfelelően

^{*} Az szakirodalmi művekből vett idézetek fordítását Dróth Júlia készítette.

a fordítás eredményét – döntő módon befolyásolja, hogy mit tekint a fordító fordítási egységnek.

A fordítási egység fogalmát (translation unit) 1958-ban vezette be Vinay és Darbelnet, az angol és francia nyelv stilisztikai összehasonlításáról szóló könyvükben (Vinay és Darbelnet 1958). Azt a legkisebb közléselemet (utterance-segment) értették alatta, melyben kohézió tapasztalható a jelek között, s nem kell külön fordítani őket (Nord 1997: 68).

Nord definíciója szerint: „Verbális és nem verbális jelek egysége, mely nem bontható kisebb elemekre a fordítási folyamat során. A nyelvészeti megközelítés szerint a fordítási egységek lehetnek morfémák, szavak, szókapcsolatok, mondatok vagy bekezdések a szövegben. A funkcionalista megközelítés próbál funkcionális fordítási egységeket létrehozni” (Nord 1997: 141).

A fordítási egység meghatározása korántsem egyszerű, hiszen ahány irányzat, annyi válasz. A kérdés az, mit kell megőriznünk a fordítás során, mi az, aminek változatlanul kell maradnia a forrásnyelvi szöveg és a célnyelvi szöveg viszonylatában. A válasz lehet a szöveg tartalma, értelme, funkcionális értékei, információs struktúrája stb. (Klaudy 1994: 74). Olvashatunk *inforémáról* (az információ mennyiségi, lexikai szintű átvitelét elemző egység, mely átfogó szövegelemzésre nem alkalmas), *textémáról* (mely a fordítás előtti munkában, a forrásnyelvi szöveg elemzésére alkalmas), *translémáról* (a forrásnyelvi és célnyelvi szöveg funkciójának viszonyítási egysége, mely a fordítás után hozható létre) (Rabadán 1991: 38), *logémáról* (a fordításnak mint logikai műveletnek mértékegysége) (Radó 1981: 222), és még számos fogalom születik, attól függően, mit tekint az illető irányzat a fordításban megőrzendő egységnek (Rabadán 1991: 38).

A szövegnyelvészek egyre nagyobb egységekben gondolkodnak, végső soron a szöveget magát tekintik fordítási egységnek (Klaudy 1994: 53). Néhány mai kutató, például Gideon Toury, a diskurzus szintű interferencia elkerülésének lehetőségét kutatja (Toury 1986).

Ennek ellenhatásaként viszont van olyan kutató (Newmark 1988), aki a szöveg abszolutizálását bírálva a lexikai egységeket tekinti a fordítás egységének, mondván, hogy a gyakorlatban a fordító igyekszik a legkisebb egységet kiválasztani, „s csak akkor folyamodik az egész szöveghez, ha munkájában megakad, vagy amikor utólag ellenőrzi a fordítást” (Klaudy 1994: 55).

3. A fordítási egység és a szöveg tagolása: alulról felfelé vagy felülről lefelé közelítsük-e meg a szöveget?

Mint látni fogjuk, a funkcionalisták, köztük Christiane Nord, az „alulról felfelé” haladó nyelvészeti megközelítés szöges ellentétéként fogalmazzák meg saját elméletüket. A diskurzuselemzés szintén „felülről lefelé” halad, a társadalmi kontextusból kiindulva, a kommunikatív cselekedeteket vizsgálva a szövegben. Az aktuális tagolás elmélete viszont (Klaudy 1984), ismét az „alulról felfelé” elemző elvet követi. Az elméletben szereplő témaszervező elemek ugyanakkor a funkcionális fordítási egység egyik típusát alkotják (Nord 1997: 71), s

a diskurzuselemzés kohézióvizsgálatának is eszközei, a koherenciával, inferenciával együtt a szöveg retorikai célját szolgálják (Hatim és Mason 1990: 217).

3.1. A nyelvészeti megközelítés

Az 50–60-as évek nyelvészeti fordításelméleti irányzata törvényszerű megfeleléseket keresett a forrásnyelv és a célnyelv között, olyanokat, melyek szituációtól, kontextustól, szövegtől függetlenül mindig érvényesülnek. Bizonyítani akarták, hogy a fordításban megvalósuló lexikai és grammatikai megfelelések leírhatók, rendszerezhetők, csoportosíthatók. Kutatásaik nyomán fordításelméleti kézikönyvek jelentek meg, melyek feltárták az egyes nyelvpárokra jellemző lexikai és grammatikai átváltási műveleteket. Sokan állítják, hogy ezeknek a kutatásoknak több közük volt a kontrasztív nyelvészethez, mint az igazi fordításelmülethez (Klaudy 1994: 45).

A nyelvészeti fordításelméleten alapuló fordítói módszer „alulról felfelé” halad a szöveg elemzésével. A felszíni szerkezetekből (szavak, szószerkezetek, mondatok) kiindulva a nyelvi konvenciók figyelembevételével halad a pragmatika felé (Nord 1997: 69). Fordítási egységnek a lexikát és szintaktikát tekinti, elsődleges célja a lexikai és szintaktikai ekvivalencia megteremtése. Ez az eljárás gyakran nyelvi interferenciához vezet (mely a hangvételben, a szórendben, a redundanciában, a valóság eltérő tagolásában mutatkozik meg), vagy jobb esetben a fordítás megfoghatatlan idegenszerűségéhez (Duff 1981: 113), még akkor is, ha a fordító anyanyelvére fordít. Ennek oka az, hogy a fordító képtelen a szöveget a megfelelő kommunikatív szituációban, funkcióját tekintve szem előtt tartani, s intuitív döntéseket hoz. Az intuitív döntések hátránya, hogy a fordító kénytelen újra értékelni korábbi döntéseit, ha egy jelenség később magasabb nyelvi szinten érvényesül. Ráadásul nem tudja megmagyarázni döntéseit a megrendelőnek, ha erre valamilyen okból szükség lenne (Nord 1997: 67).

3.2. A funkcionalista megközelítés

A funkcionalista szövegelemzés „felülről lefelé”, a legnagyobb egységtől, a nyelven kívüli tényezőktől (pragmatika), a reprodukálható vagy adaptálható elemek szétválasztásán és a fordítástípus meghatározásán át halad a kisebb egységek (nyelvi tényezők) felé. Pedagógiai céllal négyféle fordítási problémát különböztet meg: a pragmatikai, kulturális, nyelvi és szövegspecifikus kategóriákat, melyek hierarchiát alkotnak. A fordítás döntő tényezője a célnyelvi szöveg szándéka, kommunikatív funkciója, az, amit a fordítás révén el akarunk érni.

Ez az eljárás a lehető legnagyobb fordítási egységet, a kultúrát kívánná meg, de ezt nehéz lenne kezelni. Ezért a kutatók visszatértek a kisebb fordítási egységekhez. Olyan egységet kerestek, melynek átfogó funkciója van a szövegben. Így született meg a „funkcionális egység” és a „vertikális egység” fogalma, melyet a hagyományos, „horizontális” fordítási egységgel állítanak szembe.

A funkcionalista felfogás szerint a szöveg egyetlen „óriás” egységet (hyperunit) alkot, mely több, nem rangsorolt elemből – funkcionális egységből – áll.

Funkcionális egységnek azon elemek összességét nevezzük, melyek ugyanazt a kommunikatív funkciót szolgálják. Ezeket fogja össze egy vertikális egység, például az ironia. Ennek az egységnek az összefogó ereje valamennyi – bármely – nyelvi szinten érvényesülhet: a szöveg, a szöveg felépítése, belső szerkezete, a szintaktika, a lexika, a morfológia, fonológia szintjén. A funkcionális egységek összekapcsolódva hálózatot alkotnak – ezt nevezzük vertikális egységnek. (Nord 1997: 68–69)

A funkcionális fordítási egységek a következő típusokba sorolhatók:

- (1) Témaszervező elemek (topic – comment, azaz téma – réma)
- (2) Szövegtípusra jellemző elemek (szakkifejezések, regiszter stb.)
- (3) Az üzenet küldőjére jellemző elemek (arrogáns attitűd stb.)
- (4) Az üzenet fogadójára irányuló elemek (szexista nyelv kerülése, regiszter bizonyos elemei stb.). (Nord 1997: 71)

Az elmélet bírálói közül néhányan, például Newmark, azt kifogásolják, hogy a funkcionalizmus nem respektálja az eredeti státuszát, illetve túlságosan kitágítja a fordítás fogalmát (Nord 1997: 109).

3.3. Az aktuális tagolás

Aktuális tagoláson a mondatok tematikus tagolását értjük, mely a grammatikai tagoláson túllépve két részre bontja a mondatot: a témára, azaz az ismert részre, és a rémára, azaz az új információt tartalmazó részre. A tematikus szakasz (általában a mondat eleje) és a rematikus rész (rendszerint a mondat második fele) váltakozása, intenzitásának árnyalatai adják a szöveg kommunikatív dinamizmusát (Klaudy 1984: 325). A rematikus szakasz legnyomatékosabb része a fókusz. A tematikus szakaszok szerepe az, hogy a szövegen belül a mondatok kapcsolódjanak egymáshoz (az ismert információra utalnak), míg a rematikus szakaszok szerepe az, hogy egy vagy több láncszemmel előbbre vigyék a közlés kibontakozásának folyamatát (új információ). Arányuk műfajonként változik: az objektív tárgyalási módra, például a tudományos szövegekre, melyek logikája az ismerttől a nem ismert felé vezet, a téma – réma sorrend jellemző, míg a szubjektívebb műfajokra, például mesékre, a réma – téma sorrend (Klaudy 1984: 326). Az aktuális tagolás tehát egyszerre szolgálja a mondat szerkezet és a szövegszerkezet (olykor azonos) összetartó eszközeinek vizsgálatát.

E felfogás szerint a fordítási egység, a fordítás invariánsa az *értelmi struktúra*. Minden átváltási műveletnek az értelmi struktúra megőrzését kell szolgálnia a fordítás során (Klaudy 1994: 47).

Bár az aktuális tagolás módszere állandó utalást tartalmaz a közlési szituációra és a szöveggörnyezetre, mégis, azt az adott mondat szempontjából teszi, a mondat értelmezése, szerkesztése, a többi mondatához kapcsolása érdekében. A módszer segítségével a bekezdésen belül megláthatjuk a téma kifejtésének szerkezetét (láncszerű, elágazásos), s megelőzhetjük, kiszűrhetjük a forrásnyelvi szöveg mondat szerkesztési és szövegszerkesztési eszközeinek (végső soron a lexikai-grammatikai megoldásoknak) interferenciáját. A szöveg kohéziós eszkö-

zeit (előre- és visszautalási rendszerét) jól körül tudja járni, de a szöveg koherenciáját, „mögöttes” szervező elvét már kevésbé képes megragadni. Ez a jelenség már a szöveg és a diskurzus közötti különbség felé mutat.

Ugyanakkor a diskurzuselemzés beemeli eszközei közé ezt az eljárást: Hatim és Mason szerint a téma, az adott információ, nem egyszerűen a mondat tulajdonsága, hanem a diskurzus része. A szövegben csak akkor fedezhetjük fel a téma és a réma szövegbeli funkcióját, ha nemcsak a mondat határain belülre szorítkozunk. A fordítók számára akkor releváns a téma-réma elemzés, ha az számot ad a retorikai célokat szolgáló tematikus progresszióról. Tematikus progresszióknak nevezik a korábbi témák és rémák egymást követő újbóli alkalmazását a diskurzusban, azt, ahogy a témák és rémák egy szövegen belül összekapcsolódnak, a szöveg hierarchikus szerveződésének és elsősorban a retorikai célnak megfelelően. A témák és rémák mintákat alkotnak (láncszerű, elágazásos stb.), melyek mindig a retorikai cél szerint alakulnak. A szövegszerveződésnek ez az aspektusa kulcsfontosságú a fordítás létrehozásában. (Retorikai cél: a szövegalkotó átfogó jellegű célja, mely a szöveg funkciójában mutatkozik meg: például narráció, ellenvélemény kifejtése stb.) (Hatim és Mason 1990: 217–220)

3.4. A diskurzus-szintű elemzés

A diskurzuselemzés szakértői (például Coulthard, Widdowson) megkülönböztetik a szövegelemzést a diskurzuselemzéstől: **szövegelemzéssel** a formai jegyekhez jutunk el, melyeket *kohéziós* eszközök [különbféle nyelvtani és lexikai eszközök: névmások, névelők, kötőszavak, segédigék, szórend, egyes szavak ismétlése, hasonló jelentésű szavak szinonimák használata (Heltai 1990: 47)] tartanak össze. Nézőpontja a nyelvi egységek értéke az adott szövegen belül. Ezzel szemben a **diskurzuselemzés** a mondatok használatát a kommunikatív aktusok performanciája tekintetében kutatja. E kommunikatív cselekedetek nagyobb kommunikatív egységeken belül *koherensek*, tartalmi egységet mutatnak, s retorikai egységet alkotnak. Nézőpontja a társadalmi kontextus (Widdowson 1979: 89–100). A szöveg a diskurzus szándékainak megvalósítási eszköze. A diskurzuselemzés egyik fő kérdése: mely „útvonalakon” közelíthető meg leginkább a kontextus a szövegből? Hogyan tehető áttekinthetővé a szerkezet? A fordító feladata: meg kell találnia az átmenetet a folyamat két végpontja között: onnan, hogy hipotézist alkot a forrásnyelvi szövegről, odáig, hogy lexika-grammatikai döntéseket hoz a célnyelvi szöveg megformálásához (Hatim és Mason 1990: 222). A diskurzuselemzés is felülről lefelé közelíti meg tehát a szöveget. Ebből az elméletből szintén a vertikális fordítási egység fogalma rajzolódik ki, a fordítás invariánsa a retorikai cél és az ezt szolgáló koherencia.

A diskurzuselemzés meghatározása szerint koherencián azon folyamatokat értjük, melyek biztosítják a szövegben a gondolatok összekapcsolódását. Ide tartoznak a logikai viszonyok; az események, tárgyak és szituációk szerveződése; az emberi tapasztalatok kiszélesedése. A koherencia univerzális jelenség. Fordításkor a forrásnyelvi koherencia-viszonyokat meg kell őrizni a célnyelvben. Ezzel szemben a kohézió nyelvspecifikusnak tűnik, s nem más, mint a koherencia megjelenése a szöveg felszínén: felszíni elemek kapcsolódási sora.

Fordításuk a nyelvi rendszerek különbségéből adódóan veszteségekkel és nyereségekkel – problémákkal jár, de nem ebből adódnak a fordítás fő gondjai. A legnehezebb az univerzális koherenciaviszonyok visszaadása (explicit vagy implicit módon), valamint az inferencia, azaz a szöveg egészének jelentése, a mögöttes üzenet megőrzése. Ez utóbbit a fordító nem teheti explicitté, és nem hagyhatja ki (Hatim és Mason 1990: 195–199).

A diskurzuselemzés a következő kategóriák szerint vizsgálja a szöveget: műfaj, hangvétel, aspektus, írói szándék, jel, a szöveg fókusza, szerkezete és kohéziós eszközök (Hatim és Mason 1990: 197–198).

4. Tanulságok a fordításoktatás szempontjából

Mint láttuk, a szisztematikus megközelítés, a különböző nyelvű szövegek szabályszerűségeinek megfigyelése révén a forrásnyelvi lexikai, grammatikai interferencia elkerülhető, s a szöveg kohéziója megőrizhető. A szövegen kívüli tényezők elemzése pedig lehetővé teszi a koherencia és a szöveg funkciója megőrzését, a szövegszintű interferencia elkerülését. Az itt következő rész arról szól, hogy az egyes megközelítési módok milyen módszertani megfontolásokat ajánlanak a fordítóképzés számára.

4.1. A nyelvészeti megközelítés a fordítás oktatásában

A nyelvészeti fordításelmélet hatása napjainkban is erős a magyarországi fordításoktatásban. Míg az átváltási műveletek fontos szerepet játszanak a lexikai-grammatikai szinten, oktatásuk ideje és helye megtalálható a fordítóképzés folyamatában (Heltai 1990, Klaudy 1994, Klaudy és Simigné 1996), nehéz meglátni a célszerűségét a mondatközpontú fordítástechnika könyveknek. A nyelvészeti megközelítés, mint kiindulási pont, zsákutca (lásd: e dolgozat 3. része). Különösen igaz ez a fordítás oktatására. Vegyük például „A fordítás alapjai” című jegyzetet (Emericzky 1980). Nyelvfilozófiája a strukturalista nyelvészet és a transzformációs grammatika ötvözete. Valóban fontos nyelvi jelenségekkel foglalkozik, bár eredményességét kétségbe vonják univerzalista szándékai: nyelvpártól függetlenül sorakoztatja fel a magyar nyelv grammatikai-lexikai jelenségeit. Ezzel az anyanyelvi ismeretek fontosságára kívánja felhívni a figyelmet, s elágazásos programozott tanítási módszerrel eljuttatni bennünket a tudatos nyelvhasználatig. Azonban, ha ez a könyv célja, vajon miért végezteti el a mondatok fordítását is? Néhány lelkes fordítástechnika tanár (köztük én is) megkísérelte kontrasztív grammatikai és fordítástechnikai kommentárokkal használhatóvá tenni a könyvet a magyar-idegen nyelv irányú fordítástechnika oktatása számára, egy-egy konkrét nyelvpár tekintetében, de nem sok sikerrel. A kontextustól független mondatgyűjtemény ugyanis a fenti didaktikai módszer ellenére sem képes elvezetni bennünket a megoldásig, sőt, még magának a mondatoknak az értelmezéséig sem. Így aztán a nyelvtanítás segédeszközeként is csak korlátozottan alkalmazható.

4.2. A funkcionális egységek szerinti elemzés előnyei a fordítás oktatásában

A funkcionális fordításelméletet a fordítóképzés hívta életre, s elsősorban annak érdekében fejlesztik ma is tovább. A „felülről lefelé” haladó elemzés magyarázatot ad néhány alapvető fordítói döntésre.

- (1) Gyakori kérdés a kezdő fordítóknál: vajon mi dönti el, hogy a fordító a forrásnyelvi szöveg minél pontosabb visszaadását tűzze-e ki célul, vagy a célnyelvi szövegre orientálódjon-e? A funkcionális megközelítés a fordítás céljából kiindulva válaszol erre a kérdésre, s megkülönböztet dokumentum-típusú és instrumentális fordítást. Az utóbbi során a forrásnyelvi szöveg funkcionális egységeit adaptálni kell, hogy a célnyelvi környezetben is ugyanazt a funkciót töltsék be, míg a dokumentum-típusú fordítás esetében a forrásnyelvi szöveg pontos bemutatására összpontosítunk (Nord 1997: 72).
- (2) Elősegíti a szöveg szervező erői, a kohézió, koherencia és inferencia megőrzését, mivel a szöveget mint komplex szerkezetet tekinti, melyben minden rész kooperál egymással az adott egységes cél érdekében.
- (3) Segít a kettős funkciójú elemek egyértelműsítésében, a megfelelő fordítási megoldás kiválasztásában (pl. *of*-os, *-ing*-es szerkezetek fordítása).
- (4) Elkerülhető a „lefordíthatatlanság” – hiszen nem az adott szerkezeti elem lefordításához kell ragaszkodnunk, hanem funkciójának érvényesüléséhez (Nord 1997: 72).

4.3. Az aktuális tagolás előnyei a fordítás oktatásában

Az aktuális tagolás segíti a hallgatókat abban, hogy elszakadjanak a forrásnyelvi szöveg grammatikai eszközeitől a tematikus – rematikus tartalmat tartva szem előtt, melyet minden nyelv a saját eszközeivel fejez ki. Jobban meg tudják indokolni, milyen átváltási műveleteket alkalmaznak annak érdekében, hogy a célnyelvi szöveg a forrásnyelvi szöveg kommunikatív ekvivalense legyen. Idegen nyelvre fordításnál elkerülhetik a mondatfűzés, szövegszerkesztés töredezettségét. Megtalálhatják a lényeg kiemelésének eszközét (rematikus csúcs), illetve a szöveg szabadon kezelendő és kezelhető részeit (Klaudy 1984: 328).

Ugyanakkor, a fentiek értelmében, ezt az eljárást meg kell előznie a nyelven kívüli tényezők és szövegen kívüli tényezők elemzésének.

4.4. A diskurzus-szintű elemzés előnyei a fordítás oktatásában

Ez az elemzési módszer, a funkcionális megközelítéshez hasonlóan, az írói szándékot tartja szem előtt, azonban a forrásnyelvi szöveg inferenciája, koherencia-viszonyai átvitelének követelményeivel szűkebben értelmezi a fordítás feladatát: nem tekinti elsődlegesnek a célnyelvi szöveg funkcióját. Ezért jobban ráirányítja a hallgatók figyelmét a forrásnyelvi szöveg minden szintű elemzésére, feltárására, üzenetének megragadására. Az irodalmi szövegek fordításához, illetve a

műfordítások alapos elemzéséhez gazdag eszköztárat nyújt, és számtalan lehetőséget arra, hogy megközelítsük a mű üzenetét a nyelvi jeleken (vagy hiányukon) keresztül (Coulthard 1992: 179–192).

Ugyanakkor felhívja a figyelmet a szóbeli és írásbeli közlések visszatérő elemeinek, mintáinak vizsgálatára és alkalmazására is. Alkalmazásával a nyelv valamennyi szintjén (lexika, grammatika, szövegtan stb.) megragadhatjuk a társadalmi kontextust és a kommunikatív értékeket.

5. Összegzés

A funkcionalizmus, mely eleve a fordítóképzés környezetében, annak segítségével alakult ki, dinamizmusával, rugalmasságával, pragmatikus látásmódjával sikeresen elmozdított néhány régi módszertani problémát a holtpontról. Megtanít arra, hogy a forrásnyelvi és célnyelvi kultúra sajátosságaiból, illetve a fordítás céljából induljon ki a fordító. A diskurzuselemzés megóv a funkcionalizmus esetleges túlkapásaitól, és finomabb eszközeivel közelebb visz a forrásnyelvi szöveg titkaihoz. A koherencia-viszonyok univerzális jegyeivel megtanít arra, hogy ne csak a különbséget vegyük észre a két kultúra között, hanem a hasonlóságot is azok ábrázolásában. Az aktuális tagolás módszerével megfigyelhetjük, hogyan valósul meg a mondatok kapcsolódásában a szöveg szerkesztőelve, megfigyelhetők a kohézió eszközei. A lexikai és grammatikai átváltási műveletek sora a makro-szinten átgondolt döntések után gyakorlati, technikai segítséget jelent a mikro-szinten, a fordítás formai megvalósításában. Mindez támpontot nyújt majd a szövegelemzés gyakorlására szolgáló feladattípusok, valamint a fordítások értékelési szempontjai kialakításában.

Irodalom

- Coulthard, M. 1992. *An Introduction to Discourse Analysis*. London-New York: Longman.
- Duff, A. 1981. *The Third Language*. Oxford – New York: Pergamon Press.
- Emericzy T. 1980. *A fordítás alapjai*. Kézirat. Budapest: Idegennyelvi Továbbképző Központ.
- Hatim, B. & Mason, I. 1990. *Discourse and the Translator*. London-New York: Longman.
- Heltai P. 1990. *Fordítás az angol nyelvvizsgán*. Budapest: Elektro-Coop Kiadóiroda.
- Klaudy K. 1984. *Hogyan alkalmazható az aktuális tagolás elmélete a fordítás oktatásában?* Különlenyomat a Magyar Nyelvőr 1984. évi 3. számából. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Klaudy K. 1994. *A fordítás elmélete és gyakorlata*. Budapest: Scholastica.
- Klaudy K. és Simigné Fenyő S. 1996. *Angol–magyar fordítástechnika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Newmark, P. 1988. *A Textbook of Translation*. London: Prentice Hall International.
- Nord, C. 1997. *Translating as a Purposeful Activity*. Manchester: St. Jerome Publishing.

- Rabadán, R. 1991. The Unit of Translation Revisited. In: *Translation: Theory and Practice*. American Translators' Association Scholarly Monograph Series, V. Alexandria (USA) – Manchester: ATA – St. Jerome Publishing. 38–48. o.
- Radó Gy. 1981. Rendszeres fordítástudomány. Bart I. és Rákos S. (szerk.) *A műfordítás ma*. Budapest: Gondolat.
- Toury, G. 1986. Monitoring Discourse Transfer: A Test-Case for a Developmental Model of Translation. In: House, J. – Blum-Kulka, S.: *Discourse and Cognition in Translation and Second Language Acquisition Studies*. Tübingen: Gunter Narr Verlag. 79–95.
- Vinay, J.P. & Darbelnet, J. 1958. *Stilistique comparée du français et de l'anglais. Méthode de traduction*. London-Toronto-Paris: Didier.
- Widdowson, G. 1979. *Explorations in Applied Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.

Tájékoztatjuk a tisztelt kollégákat és valamennyi érdeklődőt, hogy 1999. január 22-i bejegyzéssel megalakult a

SZENT JEROMOS ALAPÍTVÁNY
A MAGYAR FORDÍTÓ- ÉS TOLMÁCSKÉPZÉS TÁMOGATÁSÁÉRT

Adószám: 18166143/42/1

Az alapítvány célja a magyarországi fordító- és tolmácsképzés támogatása. Ennek érdekében az Alapítvány támogatja az intézményes tolmács- és fordítóképzést, ösztöndíjjal segíti tolmács, illetve fordító szakos hallgatók tanulmányait és külföldi részképzését, támogatja tolmács- és fordító oktatók továbbképzését, szakmai továbbképző tanfolyamokat szervez annak érdekében, hogy a tolmács- és fordítói munka színvonalának emelésével elősegítse Magyarország euroatlanti integrációját, szakmai folyóiratot, illetve publikációkat jelentet meg, tudományos kutatást kezdeményez, folytat, illetve támogat, valamint szakmai kapcsolatokat kezdeményez és ápol magyarországi és külföldi társintézetekkel és szakmai szervezetekkel.

A kuratórium elnöke: dr. Klaudy Kinga

Az alapítvány nyitott. Az Alapítványt minden magyar és külföldi magánszemély vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező társaság pénzüsszegekkel, illetve szolgáltatásokkal támogathatja.

A Szent Jeromos Alapítvány számlaszáma: 10100792 72841400 00000008. Számlavezető Bank: Budapest Bank, Királyhágó utcai Fiók

A közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI törvény értelmében az alapítványt támogató pénzzadományok levonhatók a személyi jövedelemadó- és társasági adó alapból.

*Az alapítvány székhelye: ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Központ.
Budapest 1145. Amerikai út 96. Tel: 2-512-537, Fax: 2-512-677/51.
e-mail: kagardi@isis.elte.hu vagy aeiler@isis.elte.hu*